

Tonttijakosuunnitelman tietomallin päivittäminen

Loppuraportti
17.6.2022

Sisälllys

1. Projektin tausta
2. Projektille asetetut tavoitteet
3. Projektin toteutuksen kulku
4. Kooste projektin sidosryhmäyhteistyöstä
5. Projektin tuotokset
6. Tietomallin jatkokehitysehdotukset

Projektin tausta

Tässä projektissa päivitettiin vuonna 2021 laadittua tonttijakosuunnitelman tietomallia vastaamaan nykyisen MRL:n menettelyä.

Projekti on osa Ryhti-hanketta. Ympäristöministeriön rahoittamassa Ryhti-hankkeessa määritellään rakennetun ympäristön tietoja yhteisen, kansallisen tietomallin alle. Tarkoituksena on yhdenmukaistaa rakennetun ympäristön tiedonhallintaa.

Tonttijakosuunnitelman tietomalli -projektissa on laadittu käsitemalli, looginen tietomalli ja sen soveltamisprofiili, joka kuvaa tonttijakosuunnitelman laatimista joko asemakaavan laatimisen yhteydessä tai erikseen hyväksyttävänä suunnitelmana.

Loogisen tason tietomalli määrittelee kaikille tonttijakosuunnitelman kohteille yhteiset tietorakenteet, joita sovelletaan tonttijaon ilmaisemiseen laadittujen soveltamisohjeiden ja niissä kiinnitettyjen koodistojen sekä elinkaari- ja laatusäntöjen mukaisesti. Looginen tietomalli pyrkii olemaan mahdollisimman riippumaton tietystä toteutusteknologiasta tai tiedon fyysisestä esitystavasta.

Tonttijakosuunnitelman päivityksen tilaajana oli ympäristöministeriö (myöhemmin Tilaaja) ja toteuttajana Ubigu Oy. Projekti toteutettiin 10.5.-17.6.2022 välisenä aikana.

Projektille asetetut tavoitteet

Tonttijakosuunnitelman päivityksen lähtökohtana oli päivittää tonttijakosuunnitelman käsitteet ja tietomalli vastaamaan nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain menettelyä.

Työn pohjana tuli käyttää Yhteentoimivuusalustalle laadittua

- Tonttijakosuunnitelman tietomallia: <https://tietomallit.suomi.fi/model/rytj-tjs> sekä
- Kaavatietomallia: <https://tietomallit.suomi.fi/model/rytj-kaava>.

Näihin lähtökohtiin perustuen ympäristöministeriö asetti tonttijakosuunnitelman tietomallin päivittämiselle seuraavat tavoitteet:

- Tonttijakosuunnitelman tietomalliin tarvittavien muutosten/ratkaisuvaihtoehtojen selvittäminen kaava- ja tonttijakoprosessien yhteentoimivuuden osalta
- Edellä tehdyn selvityksen mukaisten ja Tilaaajan kanssa yhteisesti sovittujen muutosten tekeminen:
 - Tonttijakosuunnitelman tietomalliin, koodistoihin ja käsitteisiin
 - Edellä tehdyn selvityksen perusteella tarvittaessa kaavatietomallin tietomalliin, koodistoihin ja käsitteisiin
 - Tonttijakosuunnitelman tietomallin ja tarvittaessa kaavatietomallin elinkaari- ja laatusääntöihin
 - RYTJ:n tietomalliin tonttijakosuunnitelman ja kaavojen luokkien osalta (sisältää ratkaisuehdotuksen siitä, miten tietomallia tulisi muokata, jotta tonttijakosuunnitelman ja kaavan luokilla olisi kummallakin vain yksi yläluokka)
- Edellä mainitut muutokset tehdään sekä Yhteentoimivuusalustalle että tietomallit.ymparisto.fi -sivustolle
- Toimittaja järjestää kommentointikierroksen sidosryhmille Ota kantaa -kyselyn muodossa
- Tuloksia esitellään Semanttisen yhteentoimivuuden teemaryhmässä erikseen sovittavana ajankohtana sekä mahdollisesti sidosryhmälle suunnatussa infotilaisuudessa
- Loppuraportti, joka sisältää tietomallien jatkokehitysehdotukset

Projektin toteutuksen kulku

- Työ käynnistettiin 10.5.2022 aloituskokouksella Tilaajan kanssa. Aloituskokoukseen osallistui Tilaajan viisi edustajaa sekä Ubigu Oy:n kaksi konsulttia. Kokoonpano toimi projektin aikana projektin ohjausryhmänä.
- Ensimmäinen vaihe aloitettiin selvitystyöllä, jossa tutkittiin maankäyttö- ja rakennuslain näkökulmasta olemassa olevia sanastoja, käsitelmalleja, tietokomponenttikirjastoja sekä tonttijakosuunnitelman että kaavan tietomallia. Erityisesti näkökulmana oli ohjeellisen kaavan mukaisen tontin ja kaavayksikön välisen yhteentoimivuuden tarkastelu.
- Selvityksen pohjalta lähdettiin hahmottamaan tonttijaon käsitelmallia, loogista tietomallia (kaavan ja tonttijaon suhteen) sekä koodistoja, joista koostettiin muutosehdotukset. Muutosehdotuksista työstettiin Miroon kolme SWOT-skenaariota. Muutosehdotuksia katselmointiin Tilaajan kanssa.
- Toukokuussa järjestettiin sidosryhmätyöpaja, johon kutsuttiin sama edustus mitä oli tonttijakosuunnitelman laadintatyössäkin. Työpaja järjestettiin Miro-alustalla. Saadut palautteet katselmoitiin Tilaajan kanssa ja sovittiin mahdolliset muutokset käsite- ja tietomalleihin. Tonttijakosuunnitelma-luokka ja tietomalli nimettiin sitovaksi tonttijaoksi.
- Käsitelmallista ja loogisesta tietomallista tuotettiin GitHub/Jekyll-dokumentaatio tietomallit.ymparisto.fi-sivustolle. Github-dokumentaatioon tehtiin todettujen muutos- ja korjausehdotuksien mukaisia päivityksiä projektin aikana. GitHub-dokumentaatioon kuvattiin lisäksi sitovan tonttijaon elinkaari- ja laatusäännöt.

Projektin toteutuksen kulku

- Kesäkuun alussa järjestettiin kansallinen kommentointikierros Otakantaa.fi-kyselypalvelun kautta. Kysely lähetettiin tiedoksi Semanttisen yhteentoimivuuden teemaryhmälle sekä Kuntaliiton kautta kuntien asiantuntijoille. Vastauksia saatiin 17 kpl. Saadut palautteet käsiteltiin Tilaajan kanssa ja sovittiin mahdolliset muutokset käsite- ja tietomalleihin.
- Saadut kommentit huomioiden ehdotukset tuotettiin Yhteentoimivuusalustalle YM:n organisaation nimissä.
- Projekti päättyi 17.6.2022

Kooste projektin sidosryhmäyhteistyöstä

- Sidoryhmätyöpaja kuntien asiantuntijoiden kanssa
- Kansallinen kommentointikierrös Otakantaa.fi-kyselypalvelun kautta. Kysely lähetettiin tiedoksi Semanttisen yhteentoimivuuden teemaryhmälle sekä Kuntaliiton kautta kuntien asiantuntijoille. Vastauksia saatiin 17 kpl.

Projektin tuotokset

- Tuotettu muutokset sanastosta ja käsittemallista Yhteentoimivuusalustan Sanastot-työkaluun (URI-pohjaisena SKOS-muotoisena sanastona)
- Tuotettu muutokset loogisen tason tietomalliksi Yhteentoimivuusalustan Tietomallit-työkaluun (URI-pohjaisena RDF-muotoisena tietomallina)
- Tuotettu muutokset loogisen tason tietomallissa tarvittavista koodistoista Yhteentoimivuusalustan Koodistot-työkaluun (URI-pohjaisena koodistona)
- Tuotettu muutokset tietomallin laatu- ja elinkaarisäännöiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmää varten
- Mallinnettu kaavatietomallin ja sitovan tonttijaon tietomallin välinen yhteentoimivuus (RDF-UML), joka toimii ratkaisuehdotuksena RYTJ-tietomallin päivitykselle
- Rakennettu GitHub/Jekyll -verkkosivusto SYKE:n repositorioon (<https://tietomallit.ymparisto.fi>)
- Verkkosivustolle tuotettiin käsittekaavio kuvauksineen, loogisen tietomallin dokumentaatio, UML-muotoinen loogisen tietomallin kuvaus, laatu- ja elinkaarisäännöt sekä soveltamisprofiili
- Tietomallissa huomioidaan nykyinen ohjeellinen kaavan mukainen tontti sekä kaavayksikkö
- Loppuraportti (tämä raportti) sisältäen tietomallien jatkokehitysehdotukset.

Tietomallin jatkokehitysehdotukset

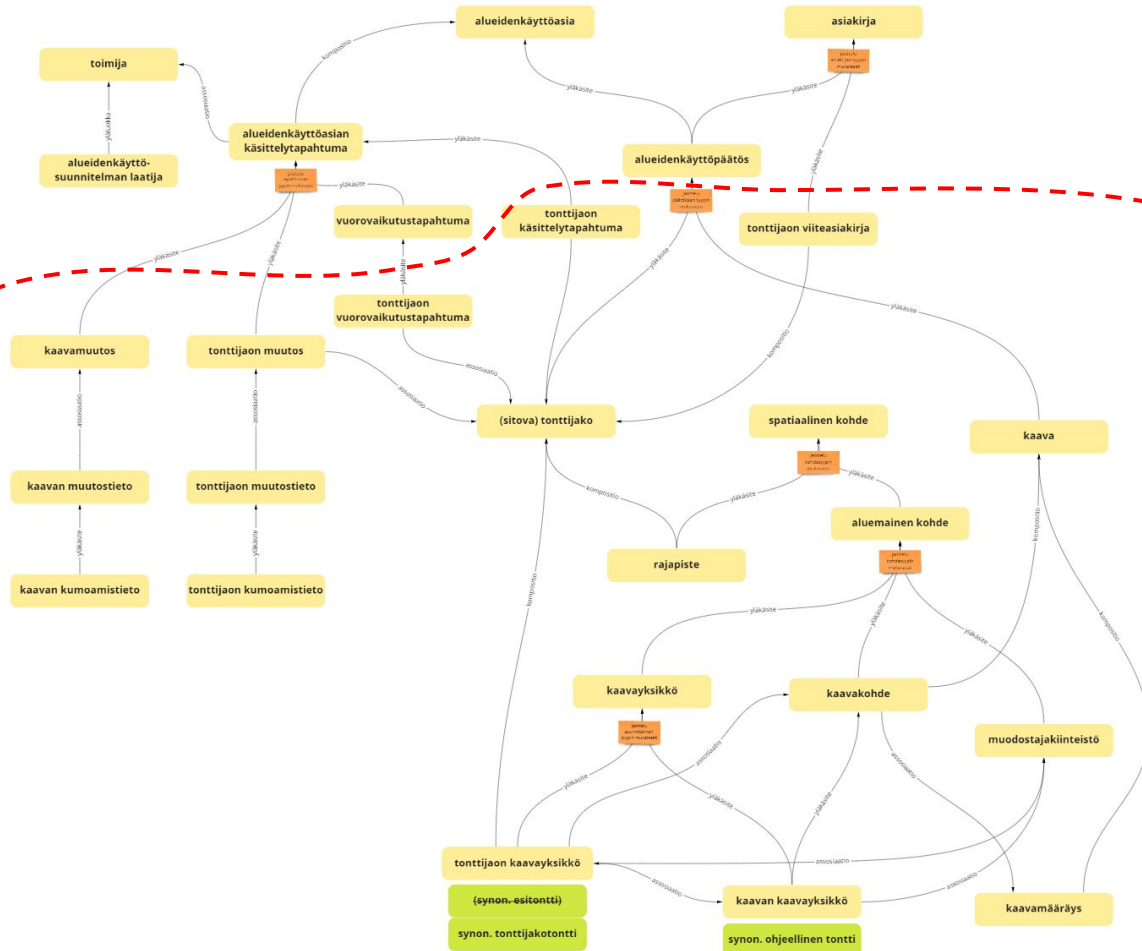
- 1. Ehdotetaan seuraavaa: kaavayksiköt muodostavat itsenäisen ydintietoaineistonsa, jota muokataan sekä asemakaavan että sitovan tonttijaon koneluettavilla maankäyttöpäätöksillä. Kaavayksiköt eivät muodosta lähtökohtaisesti toisteellista geometriaa, vaan niiden geometriat perustuvat yksilöiviin viittauksiin. Kaavayksiköiden tietoaineisto on osa suunnitelmätietovarantoa.**
2. Tunnistettiin tarve jatkoselvittää poikkeamisten kirjaaminen kaavayksiköille.
3. Tunnistettiin tarve selvittää, tulisiko kaavayksikön muutoslaji -koodisto (JHS 135) normalisoida ja harmonisoida. Tehty (koodistot.suomi.fi) ehdotus harmonisoinnista.
4. Tunnistettiin tarve normalisoida ja harmonisoida kaavayksikön laji -koodisto (JHS 135). Koodisto tarvitaan, jotta kaavayksikön lajiksi voidaan kirjata kiinteistörekisteriin merkitty tontti. Tehty (koodistot.suomi.fi) ehdotus harmonisoinnista.
5. Tunnistettiin tarve jatkaa tonttijaon ja muiden maankäyttöpäätösten jakamien yhteisten ylätason tietomallirakenteiden määrittelyä harmonisoidun RY-ydintietorakenteen määrittelyn edistämiseksi. Ehdotus kaavayksikön ja kaavakohteen luokkien sisällöstä ja koodistoista tehty soveltamisprofiiliin niiden RY-tason validointia ja harmonisointia varten.
6. Sitovalle tonttijaolle tulee jatkossa laatia esitystavan säännöt.
7. Projektin päättymisestä huolimatta sitovan tonttijaon tietomalli vaatii vielä kehittämistä, harmonisointia suhteessa ydintietomäärittelyihin sekä validointia MVP-kokeilujen avulla läpi koko Ryhti-hankkeen.

Tonttijaon käsitelmä (SKOS) sanastot.suomi.fi näkökulmasta

Tämän käsitelmän ja UML-mallien sisältö toimii harmonisoinnin pohjana RY TJ - tietomalliin tehtäville muutoksille.

Harmonisoitua ylätasoa käsite- eikä tietomallirakennetta ole ollut projektin aikana vielä saatavilla, joten tässä käsitelmässä on esitetty vain luonnostasoinen validoimaton hahmotelma tonttijakokäsitteiden liittymisestä rakennetun ympäristön käsitelmän yläkäsitteisiin.

Liitteet

- Liite 1 - Tonttijakosuunnitelman päivitys - Otakantaa.fi - kysely

